

Πολιτική και Πολιτισμός

Νικήτας Χιωτίνης

Στις μέρες μας, ολοένα και περισσότερο, διαπιστώνουμε το πόσο αυθαίρετες κατασκευές και νοηματοδοτήσεις λέξεων και όρων, μας οδηγούν σε απόλυτες συγχύσεις εννοιών και πρακτικών. Δεν μπορούμε βεβαίως εδώ παρά να ανατρέξουμε στην μνημειώδη ρήση του κυνικού Αντισθένης, πως «αρχή παιδείας η των ονομάτων επίσκεψις». Δύο λέξεις που μας έχουν τελευταία αποπροσανατολίσει, είναι οι λέξεις «πολιτισμός» και η λέξη «πολιτική».

Η λέξη «πολιτισμός», προερχόμενη από τη λέξη «πόλις», καταδήλως σχετίζεται εννοιολογικώς με αυτήν : η «πόλις» χαρακτήριζε βεβαίως τον οικισμό και την κοινωνία που διέμενε σε αυτόν, αλλά εμπεριείχε και το όλο πνευματικό υπόβαθρο στο οποίο αυτά επικάθονταν. Εμπεριείχε με άλλα λόγια τον όλο τρόπο ύπαρξής τους, δηλαδή την όλη υπαρξιακή ή φιλοσοφική θεμελίωσή τους. Ο «πολιτισμός» βεβαίως δεν μπορεί παρά να σχετίζεται με την έννοια αυτή της «πόλεως». Συνακολούθως, η «πολιτική» ήταν η περί αυτής της «πόλεως» μέριμνα, η προσπάθεια προώθησης των συλλογικών της στόχων, στους οποίους βεβαίως κύρια θέση καταλάμβαναν η προώθηση της υπαρξιακής σημαντικής του ανθρώπου και των κοινωνιών. Η ιστορία μάλιστα δείχνει πως αυτό συνιστούσε «το κοινό και το κύριο των λαών» - δανειζόμενοι έκφραση του Σολωμού – και αποτελούσε γι' αυτούς κύριο ζητούμενο, ως αδιαίρετο συστατικό της καθημερινής τους ζωής.

Δυστυχώς όμως, οι ανωτέρω λέξεις αλλοιώθηκαν, με τη συνδρομή βεβαίως της Δύσεως : η δυτική νεωτερική πρόταση περί νοηματοδότησης της Ζωής και του Ανθρώπου, του Κόσμου και της Ιστορίας, πρόταση που συνοψίστηκε στη πρόταξη άλλων προτεραιοτήτων ζωής, μετέλλαξε την παλαιά «πόλιν» σε «citas», και από κεί ο όρος *civilisation* τον οποίον μεταφέραμε μεταπρατικώς σε «πολιτισμό»¹ : παρόλη την αρχική μέριμνα αυτή η *civilisation* να έχει να κάνει με τον ίδιο τον τρόπο ύπαρξης και προώθησης του όποιου εναπομείναντος φιλοσοφικού υποβάθρου των κοινωνιών, με τον καιρό αυτό εξασθένησε και έτσι σωστά φερόμενοι οι δυτικοί σχεδόν εγκατέλειψαν τον όρο και χρησιμοποιούν τον όρο *culture*, «καλλιέργεια», υπό την έννοια της πνευματικής καλλιέργειας των μελών της κοινωνίας. Σημειωτέον μάλιστα ότι ο όρος *culture* προέρχεται από το *culte*, που έχει να κάνει και με έννοιες θρησκευτικές, εξ' άλλου και ο όρος καλλιέργεια ετυμολογικώς δεν ταυτίζεται αποκλειστικά με την καλλιέργεια της γης, αλλά εμπεριέχει τη λέξη κάλλος και τη λέξη έργον. Υπάρχει και η λέξη «καλλιέργεια», επίσης με το συνθετικό κάλλος και το ιερόν, με βαθύτερη βεβαίως σημασία.

Εν πάση περιπτώσει σήμερα με έναν αυθαίρετως νοηματοδοτημένο «πολιτισμό» εννοούμε - στην Ελλάδα - τις «πνευματικές» και «καλλιτεχνικές» πρακτικές, πρακτικές ξεκομμένες από την καθημερινή ζωή και από τους συλλογικούς στόχους

¹ Τη λέξη Πολιτισμός την εισήγαγε ο Κοραής, λήμμα στη Συναγωγή νέων λέξεων υπό των λογίων πλασθεισών, Στέφανου Α. Κουμανούδη . Αναφορά στη «Πολιτισμική Ιστορία» του Pascal Ory, σελ. 12, εκδ. Ινστιτούτο του βιβλίου-Α.Καρδαμίτσα, 2007

των κοινωνιών . Η δε παλαιά «πολιτική» έχει εκπέσει σε μια απλή διαχειριστική , κυρίως λογιστική διαχειριστική, των κοινωνιών, των νεωτερικής έμπνευσης και λειτουργίας «κρατών», που δεν ενδιαφέρεται παρά δίκην πολυτέλειας ακόμα και με αυτή τη συρρικνωμένη έννοια του πολιτισμού - και δικαίως, γιατί έτσι συρρικνωμένα αυτός ο πολιτισμός δεν πολυέχει νόημα, ου μην βλάπτει και αποπροσανατολίζει. Η αλήθεια είναι πάντως πως το συνθετικό της culture, culte, χρησιμοποιείται στη Δύση και μάλιστα προτασσόταν και προτάσσεται σε επίπεδο «πολιτικής», ενώ το αντίστοιχο , αν μπορούμε να το παραλληλήσουμε, «κάλλος», όχι μόνο δεν το χρησιμοποιούμε εμείς καθόλου, αναφερόμενοι στον «Πολιτισμό», αλλά και όποτε τον χρησιμοποιούμε αλλοιώνουμε τη σημασία του.

Ο «πολιτισμός» με άλλα λόγια, δεν είναι η ζωγραφική, η αρχιτεκτονική, το θέατρο και η μουσική, ή ό,τι άλλο «καλλιτεχνικό». Αυτά δεν αποτελούν παρά εκδηλώσεις του και συμπτώκωσή του ή και τρόπο προώθησής του, δεδομένου της συν-κινητικής ιδιότητάς τους. Ούτε η ευγένεια στις διαπροσωπικές σχέσεις ή η ποιότητα των οικιακών σκευών και των αυτοκινήτων, που δεν αποτελούν και αυτά παρά εκφράσεις του, ως εκφράσεις των προτεραιοτήτων της ζωής μας. Πολιτισμός είναι ο τρόπος με τον οποίον υπάρχουν και θεωρούν πως υπάρχουν οι κοινωνίες, είναι το υπαρξιακό πεδίο αναφοράς τους, είναι η φαντασιακή θέσμισή τους – για να θυμηθούμε τον Καστοριάδη² – που τελικώς όμως πρόκειται για τη φιλοσοφική τους θέσμιση ή θεμελίωση, απ' όπου προκύπτουν οι συλλογικοί και οι ατομικοί στόχοι και οι προτεραιότητες της καθημερινής ζωής. Το ότι οι προτεραιότητες της καθημερινής προκύπτουν από αυτό το συλλογικό φαντασιακό ή τη φιλοσοφική μας θεμελίωση, έχει αρκούντως αναλυθεί και καταδειχθεί. Ο ίδιος ο Marx, π.χ., διαβεβαίωνε πως ο Απόλλων των Δελφών ήταν στη ζωή των Ελλήνων μία δύναμη τόσο πραγματική όσο και οποιαδήποτε άλλη, η δε υποτιθέμενη «πραγματική» Οικονομία έχει καταδήλως φαντασιακά θεμέλια : η περίφημη Πολιτική Οικονομία εξαρτάται από την ανθρώπινη συμπεριφορά και έχει πρωτίστως να κάνει με τις προτεραιότητες της ζωής των ανθρώπων, των αναγκών τους και των επιθυμιών τους, που διαμορφώνονται από σημασίες φαντασιακές , τουλάχιστον εξ' ίσου με τις όποιες «πραγματικές» ανάγκες , επιθυμίες και προτεραιότητες και στο βαθμό που αυτές είναι ανεξάρτητες από τις φαντασιακές.

Η ιστορία αποδεικνύει ότι η ιστορία των κοινωνιών, των συγκρούσεων και των κάθε είδους εξελίξεων ταυτίζεται με την ιστορία των Πολιτισμών, με την έννοια που δώσαμε παραπάνω στον όρο αυτόν. Αυτό δε, δεν αφορά μόνο στις αρχαίες κοινωνίες, όπου και είναι κατάδηλον. Οι νεώτερες κοινωνίες και τα νεωτερικά έθνη-κράτη, συγκροτήθηκαν στηριζόμενα σε τέτοιου είδους φιλοσοφικές ή αν θέλετε σε αντίστοιχης σημασίας «νοηματικά και πολιτισμικά συστήματα» - για να θυμηθούμε τον M. Weber³, που πρώτος αμφισβήτησε τον επικρατούντα «θετικισμό και οικονομισμό» στην πολιτική κοινωνιολογία τη δεκαετία του -60 και αυτή η αμφισβήτηση ενισχύεται ολοένα και περισσότερο τα τελευταία χρόνια. Η Ευρώπη, π.χ., οφείλει την ύπαρξή της ως κοιτίδα ειρηνικής συνύπαρξης και συνεργασίας, στον χριστιανισμό και στο όνομα αυτού προσπάθησε να απλωθεί στον κόσμο όλο. Λαοί που στερούντο πολιτισμικής Παράδοσης, για να μπορέσουν να συγκροτηθούν ως

² Καστοριάδης Κορηήλιος, «Η φαντασιακή θέσμιση των κοινωνιών», εκδ. ΚΕΔΡΟΣ 1981

³ Bertrand Badie, «Κουλτούρα και Πολιτική», Εκδ. Πατάκη, 1993

κράτη, δανείστηκαν πολιτισμικές βάσεις από άλλους λαούς – π.χ. ο αμερικανικός λαός που στηρίχτηκε σε χριστιανικές διδασκαλίες και σε αρχαιοελληνικές παρακαταθήκες – ασχέτως του πως αυτά ερμηνεύτηκαν ή χρησιμοποιήθηκαν. Οι κοινές πολιτισμικές παραδόσεις είναι προφανές ότι και σήμερα βρίσκονται πίσω από οικονομικές ή άλλου είδους συμμαχίες και συνασπισμούς κρατών και λαών και εξακολουθούν να βρίσκονται εμφανώς ή αφανώς πίσω από κάθε είδους συγκρούσεις. Οι προσπάθειες δε του κατά το μάλλον ή ήττον επικρατούντος, μέχρι τώρα, δυτικού Πολιτισμού να επιβληθεί παγκοσμίως όχι μόνον απέτυχε, αλλά όπου «εκσυγχρονίστηκαν», δηλ. εκδυτικοποιήθηκαν, από υλικής απόψεως, χώρες τρίτου κόσμου και μάλιστα χώρες με βαθιά πολιτισμική παράδοση, πέτυχε το αντίθετο. Συνετέλεσε στην ενδυνάμωση των τοπικών αυτών πολιτισμικών παραδόσεων, απολύτως αντίθετη έως εχθρική με την δυτική πολιτισμική πρόταση και αυτό με παρενέργειες : ενδυνάμωση ή και δημιουργία φονταμενταλισμών, με τις συνέπειες που όλοι γνωρίζουμε.

Ο γνωστός S. Huntington, ένας από τους επιφανείς θεωρητικούς της αμερικανικής γεωπολιτικής στρατηγικής, στα περίφημα κείμενά του «Η σύγκρουση των πολιτισμών» και «Η Δύση μοναδική όχι οικουμενική»⁴ αναλύει πως η πολιτισμική ταυτότητα θα είναι όλο και περισσότερο σημαντική στο μέλλον και ο κόσμος θα διαμορφωθεί σε μεγάλο βαθμό από τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των επτά ή οκτώ – κατά τη γνώμη του- μεγαλύτερων πολιτισμών.⁵ Δεν συμφωνούμε με αυτήν την καταμέτρηση, αλλά σημασία έχει πως επισημαίνει την καθοριστική σημασία των πολιτισμών στην εξέλιξη των κοινωνιών και των κρατών, στην εξέλιξη της Ιστορίας. Άλλωστε και ο ίδιος ο Foukuyama εγκατέλειψε την θεωρία περί τέλους της Ιστορίας, διαπιστώνοντας πως αυτή θα έχει ως κύριο πεδίο εξέλιξής της την Ανατολή. Όπως δε μας αναλύει ο Γ. Καραμπελιάς, « η σημερινή άνοδος του Huntington στο παγκόσμιο στερέωμα αποτελεί έκφραση της μετατόπισης της Δύσης από το τέλος της Ιστορίας του Foukuyama και την παγκόσμια νίκη του δυτικού ανθρώπου-εμπορεύματος, στη λογική της Δύσης-Φρούριο»⁶, μετακίνηση που ολοκληρώθηκε την 11^η Σεπτεμβρίου 2001, αλλά ήδη η Δύση δείχνει άλλη στάση προς την Ανατολή, κάτι το οποίο είχε επίσης προταθεί από τον Huntington και ίσως αρχίσει να υλοποιείται τώρα και βεβαίως δεν είναι του παρόντος να ασχοληθούμε με την παρουσίασή του. Απλώς τονίζουμε πως η γεωπολιτική στρατηγική της «Δύσεως» ξεκινά από την αναγνώριση της σημασίας των Πολιτισμών και με βάση αυτήν την αναγνώριση σχεδιάζει την Πολιτική της, η οποία μάλλα λόγια έχει ως επίκεντρο τον Πολιτισμό. Αναφερόμαστε κυρίως στην πολιτική των Ηνωμένων Πολιτειών, εκφραζόμενη τελευταία δυναμικά από τον Obama και της Γαλλίας, που επιδιώκει ηγετικό ρόλο στην Ευρώπη, από τον Sarkozy. Ομοίως όμως λειτουργούν και οι πολιτικές των άλλων μεγάλων ευρωπαϊκών κρατών. Δεν αναφέρομαι στην άπω Ανατολή, που κινούνται με έναν τρίτο τρόπο ανάπτυξης, αυτόν που εδράζεται πάνω στις πολιτισμικές τους Παραδόσεις – που διαφοροποιείται δηλ. από τα κύρια μοντέλα του κρατισμού και του φιλελευθερισμού. Βεβαίως είναι και τα ισλαμικά κράτη, που «εκσυγχρονίζόμενα» αντί να εκδυτικοποιηθούν πολιτισμικά, ανέσυραν

⁴ Huntington S. , «Η σύγκρουση ανατολής-δύσης», Εναλλακτικές Εκδόσεις , Αθήνα 1998

⁵ Εννοεί τον δυτικό, τον κομφουκιανό, τον ιαπωνικό, τον ινδουιστικό, τον σλαβο-ορθόδοξο, τον λατινοαμερικανικό και πιθανώς τον αφρικανικό πολιτισμό.

⁶ Huntington S. «Η σύγκρουση ανατολής-δύσης», Εναλλακτικές Εκδόσεις , Αθήνα 1998

την απωθημένη από την υλική τους μιζέρια ιδιοπροσωπία τους, την προέταξαν - ίσως την ανέπτυξαν περαιτέρω - και με αυτήν πορεύονται. Πολιτισμική πολιτική κάνει τελευταία και η Τουρκία, που εγκαταλείπει κεμαλική εμμονή στη συγκρότηση νεωτερικής εμπνεύσεως έθνους-κράτους – άλλωστε αυτά έχουν πλέον δείξει τα όριά τους - και περνά στην πολιτική Νταβούτογλου που δίνει έμφαση στον ισλαμικό πολιτισμό και έτσι επιχειρεί να αναχθεί σε μεγάλη «διαμεσολαβητική» δύναμη Ανατολής-Δύσης⁷.

Παρότι τα παραπάνω τα αναφέραμε κυρίως ενδεικτικώς, οφείλουμε να τονίσουμε την απίστευτη αδιαφορία που δείχνουν στον Πολιτισμό – με τον Πολιτισμό στην πραγματική έννοια του όρου - οι σημερινοί Έλληνες πολιτικοί και συνακολούθως η ελληνική κοινωνία, δεδομένου της πλύσης εγκεφάλου που αυτή δέχεται πανταχόθεν και δεν υπερβάλουμε καθόλου χρησιμοποιώντας αυτές τις λέξεις. Πρώτ' απ' όλα, δηλ. σε πρώτο επίπεδο θεώρησης των πραγμάτων, ο Πολιτισμός είναι αυτός που καθορίζει τους συλλογικούς και ατομικούς στόχους και προτεραιότητες. Υπόσχονται, π.χ. και ανταγωνίζονται – δήθεν – οι πολιτικοί μας, με στόχο την υφαρπαγή δια ψηφοφορίας – δήθεν ελεύθερης - για αύξηση μισθών κατά μερικά ευρώ, ενώ από δίπλα διαφημίζεται ο πάμπλουτος με το ιδιωτικό νησί που κέρδισε παίζοντας λόττο. Όταν προτεραιότητα ζωής είναι η πολυτελής ζωή, σπρώχνεται ο έχων αυτό ως προτεραιότητα της ζωής του να δαπανήσει πολλαπλάσια αγοράζοντας λόττο και μη έχοντας ποτέ ελέγξει το ποσοστό που παρακρατά το κράτος, που είναι πολλαπλάσιο από το κέρδος των ιδιωτικών καζίνο. Μόνο με έναν άλλο Πολιτισμό, θα λυνόταν το δημοσιονομικό πρόβλημα : ο Γκάντι είχε πει «αν ζήσετε απλά, άλλοι απλά θα ζήσουν».

Αν πάμε όμως λίγο βαθύτερα, θα πρέπει να νοιώσουμε όλοι βαθιά θλίψη, διαπιστώνοντας ότι οι πολιτικοί μας – μάλλον και 'μείς μαζί - αγνοούμε ή έστω παραβλέπουμε, ότι η ίδια η ύπαρξη της Ελλάδος, της νεώτερης Ελλάδος, οφείλεται στην Πολιτισμική της Παράδοση ή αν θέλετε σε αυτό που η Δύση θεωρούσε, ως τέτοια και σε αυτά που πρόσμενε, αλλά και προσμένει, από αυτήν.

Η Ιδέα του Νέου Ελληνικού Κράτους προέκυψε από μία εκπληκτική σύζευξη νεωτερικότητας και Ελληνικής Παράδοσης όπως αυτή σχηματοποιήθηκε σε πολιτική πράξη από το Ρήγα. Η Ευρώπη ήδη από τα τέλη του 18^{ου} και κυρίως σ' όλο τον 19^ο αιώνα – και ακόμα περισσότερο στον 20^ο - βιώνει τα αδιέξοδα της νεωτερικής νοηματοδότησης του Ανθρώπου και του νοήματος της Ζωής. Από τότε μέχρι τις μέρες μας, βιώνει τον σταδιακό θάνατο της ψυχής και της ελευθερίας, τις συνέπειες δηλ. της κυριαρχίας του λεγόμενου «ορθολογισμού», που κατέπεσε σε καθαρά εργαλειώδη ορθολογισμό στην υπηρεσία του παραγωγισμού και της κατανάλωσης, που κυριάρχησαν ως τα νέα δόγματα που είναι τα μόνα που εκφράζουν την έννοια της προόδου και της ευτυχίας. Ως αντιστάθμισμα λοιπόν αυτής της επικρατούσης κατά τον 18^ο αιώνα δυτικής νεωτερικής νοο-τροπίας, δηλ. δυτικής πολιτισμικής πρότασης, ως αντιστάθμισμα «της πρώτης απογοήτευσης του κόσμου», όπως ονόμαζε ο Καστοριάδης την απογοήτευση που προήλθε από την οπισθοχώρηση των

⁷ Β. Μαρκεζίνης, «Ορατοί οι κίνδυνοι στα εθνικά θέματα» και «Η Ελλάδα και το φαινόμενο Αχμετ Νταβούτογλου» άρθρα στην εφημ. ΕΘΝΟΣ, αναρτημένα στο ΕΘΝΟΣONLINE, Χρ. Γιανναρά «Η πρόκληση Νταβούτογλου», άρθρο εφημ. ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ, αλλά και για πολιτική Τουρκίας : Γ.Καραμπελιάς «Η κοινωνική βάση του νέο-οθωμανισμού» και «Νέο-οθωμανισμός και Ελληνισμός» περ. ΑΡΔΗΝ τ.72 και Στ. Κωσταντινίδης «Νέο-οθωμανισμός: έννοια κλειδί για την κατανόηση της σημερινής Τουρκίας», περ. ΑΡΔΗΝ τ.72

θηρσκειών⁸, δηλ. των παλαιότερων οντολογιών ή φιλοσοφικών θεμελιώσεων ή θεσμίσεων των κοινωνιών, θα εμφανιστεί ο λεγόμενος «ρομαντισμός». Θα εμφανισθεί ως προϋπόθεση για την ίδια την επιβίωση του Ανθρώπου, «απέναντι σε μία ξέφρενη μεγαμηχανή την οποίαν πλέον δεν κατευθύνει κανένας, μήτε καν ο τρελός μηχανοδηγός του βωβού κινηματογράφου»⁹. Αυτός ο ρομαντισμός του 19^{ου} αιώνα ,ως το μόνο απελευθερωτικό κίνημα στην Ευρώπη απέναντι στην καταδυνάστευση της ανθρωπότητας από τον νεωτερικό εργαλειακό ορθολογισμό , θα προσπαθήσει να ανακαλύψει τις χαμένες αξίες της ανθρώπινης ύπαρξης στις παλιές οντολογίες, μέσα στα διασωθέντα ήθη , στα έθιμα και στην Τέχνη των λαών, μέσα στις πρωτόγονες κοινωνίες, μέσα στα ενδότερα της ανθρώπινης ψυχής, μέσα στις οικουμενικής αξίας τοπικές Παραδόσεις, θέτοντας εκ νέου ερωτήματα αφορούντα στην ίδια την υπαρξιακή διάσταση του Ανθρώπου.

Από τα τέλη έτσι του 18^{ου} αιώνα, η Ευρώπη αρχίζει να επαναξιολογεί την Ελληνική Παράδοση, με έμφαση σ' αυτήν της Αρχαίας Ελλάδας και να προστρέχει σε αυτήν. Ο ιδιοφυής τότε Ρήγας , κινείται επιλεκτικά μεταξύ ευρωπαϊκού Διαφωτισμού – καθ'όσον ως προς τη δημιουργία και λειτουργία του κράτους ακολούθησε τα παραδείγματα της Γαλλικής Επανάστασης – και «ρομαντισμού», όπως αυτός τότε ετιθέτο, αλλά κυρίως με βαθιά πίστη στην αξία της Ελληνικής Παράδοσης. Πρότεινε τη δημιουργία Ελληνικού Κράτους συνταγματικά αλλά και φιλοσοφικά θεμελιωμένου : στο Σύνταγμά του προβάλλει έναν τύπο άμεσης Δημοκρατίας αρχαιοελληνικής και ρουσοϊκής εμπνεύσεως και προτείνει τη δημιουργία μιάς Επικράτειας όπου περιλαμβάνεται «ο λαός απόγονος των Ελλήνων, όπου κατοικεί την Ρούμελην, την Μικράν Ασίαν, τας μεσογείους νήσους, την Βλαχομπογδανίαν , αλλά και όλους όσους στενάζουν υπό την δυσφορωτάτην τυραννίαν του Οθωμανικού βδελυρωτάτου δεσποτισμού...» . Η Επικράτεια αυτή ενοποιείται με την συνέργεια θεσμών που εμψυχώνει ο «Ελληνισμός» , με μέσα γι' αυτό την καθιέρωση της Ελληνικής ως επίσημης γλώσσας και την υποχρεωτική διδασκαλία της στην εκπαίδευση και συνάμα με την διαρκή αναφορά στον «Ελληνικόν Τόπον» και την «Ελληνικήν Γήν».

Πρόκειται περί παραδείγματος οικουμενικής αξίας, καθόσον θεμελιώνει μία μετανεωτερική κοσμοθεωρητική πρόταση, πρόταση ιδιαίτερα πολύτιμη σήμερα, που γίνεται ολοένα και περισσότερο εμφανής η χρεοκοπία του κοσμοθεωρητικού προτάγματος της νεωτερικότητος , πρόταση ιδιαίτερα πολύτιμη στο σημερινό κόσμο της σύγκρουσης των φονταμεταλισμών ένθεν κακείθεν μιας αμήχανης ηπείρου, μιας ηπείρου κατά τα φαινόμενα αδύναμης πλέον να παρέμβει στην Ιστορία. Αυτή η εμμονή συνοψίζεται στην άποψη-οικτιρισμό, που συχνά ακούγεται, πως «ακόμα οι Έλληνες αναζητούμε την ταυτότητά μας ανάμεσα στο δυτικό παράδειγμα και την τοπική Παράδοση, ανάμεσα στο Λόγο και το Βίωμα ». Μα αυτή ακριβώς η σύζευξη και συμπόρευση, αποτελεί το Ελληνικό παράδειγμα του 19^{ου} αιώνας και θεμελιώνει την Πολιτιστική Πρόταση της Νέας Ελλάδας. Αυτό είναι ένα ζήτημα που παλαιότερα στην Ελλάδα αποτελούσε θέμα γόνιμων συζητήσεων και αναφορών, οι εφημερίδες μέχρι μιας εποχής – μέχρι ίσως και τη δεκαετία του -60 – συναγωνίζοντουσαν σε πολιτιστικά θέματα, που όμως πρώτοι οι πολιτικοί εγκατέλειψαν και τώρα πιά αγνοούν πλήρως.

⁸ Καστοριάδης Κορ., Κοινωνία χωρίς μνήμη, συνέντευξη στην εφημ. ΝΕΑ 10/8/1993.

⁹ Γ.Καραμπελιάς , «Ο Ρομαντισμός στον αντίποδα της νεωτερικότητας», Εναλλακτικές Εκδόσεις , Αθήνα 2002

Το έλλειμμα αυτό της νεοελληνικής πολιτικής ή «πολιτικής», καθίσταται τραγικό, σήμερα που τα ζητήματα του Πολιτισμού διεθνώς καταλαμβάνουν το κεντρικό πεδίο, την κεντρική αναφορά, το κεντρικό ζητούμενο και το κεντρικό εργαλείο της Πολιτικής. Είναι π.χ. εμφανής η πολιτική Νταβούτογλου, είναι επίσης εμφανής η στροφή της πολιτικής των Ηνωμένων Πολιτειών, προβλεφθείσα στις εκθέσεις-προτάσεις Huntington, είναι εμφανής η πολιτική των μεγάλων τουλάχιστον ευρωπαϊκών κρατών που έχουν θέσει τον Πολιτισμό στην κύρια ατζέντα τους. Είναι εμφανές πως βρισκόμαστε σε ένα παγκοσμιοποιημένο πλέον γίγνεσθαι, όπου το θέατρο της Ιστορίας μετατοπίζει στη Ανατολή την κεντρική του σκηνή –π.χ. οι ανακοινώσεις του ΥΠ.ΕΞ της Κίνας γίνονται μόνο στα κινεζικά. Στην Ελλάδα οι πολιτικοί είτε είναι εκτός τόπου και χρόνου, είτε δείχνουν πως είναι εκτός τόπου και χρόνου : και οι δύο παραπάνω περιπτώσεις αποδεικνύουν το πολιτικό μας αδιέξοδο και το άδηλο μέλλον μας .